

rodného kraje i poezie mládí a jeho krásných zmatků. Líčí veselou a divokou povahu mladého ševce, jeho prudkost a nepoddajnost, nenávisť k pápům a k útisku i jeho niterný smutek, sleduje jeho tažení se stanovskou gardou na pomoc Praze v r. 1848 a jeho nezdary, až ho na závěr nechá, když je ohrožen zatčením, utéci z vlasti s nadějí v komunismus. Potom připravoval Stašek ještě román *Dozvuky* (č. 1931), obraz živelného lidového povstání za první světové války, ale ten už nedokončil.

Ladislav Stroupežnický

/ 1850 - 1892 /

Dramatik a dramaturg Národního divadla, průkopník realismu na českém jevišti, autor veselohry z vesnického prostředí *Naši furianti*. Znalost venkova uplatnil i v povídkové tvorbě.

Narodil se 6. 1. 1850 v Cerhonicích. Pouze dva roky navštěvoval reálku v blízkém Písku, potom se stal praktikantem u svého otce, který byl správcem velkostatku. V sedmnácti letech se pokusil o sebevraždu a po výstřelu z lovecké pušky mu zůstal zohyzděný obličej; snad i to mělo vliv na jeho uzavřenou a podezíravou povahu. Od r. 1873 žil v Praze, nejprve jako úředník v pojišťovně, později jako písař na berní správě pražského magistrátu. V l. 1875–76 pracoval také v redakci Humoristických listů, od r. 1882 až do své smrti 11. 8. 1892 byl dramaturgem Národního divadla.

Prvotiny Stroupežnického z let 1875–77 byly ještě zcela ve znamení dobových dramatických konvencí, a to buď vnějškovou situační komediálností, anebo pozdně romantickým přístupem k látkám historickým. Teprve v jednoaktové veselohře *Zvíkovský rarášek* (1883) o nezdařených záletech renesančního bohéma Mikuláše Dačického našel autor poprvé jednu ze dvou základních poloh svého dramatického talentu. Po kompoziční stránce použil sice osvědčeného scribovského schématu historické intrikové komedie, avšak jeho postavy tu již neslouží pouze zápletce, ale právě naopak situace mu umožňují hlubší charakteristiku postav v žánrově realistickém smyslu. Podobné přednosti včetně dobového koloritu mají další úspěšné historické aktovky Stroupežnického, vyvíjející se postupně do stále závažnějších rovin; předně je to veselohra *Part mincmistrová* (prem. 1885) z kutnohorských dějin, v níž je hlavní postavou opět Dačický, dále historický obrázek *V panském čeledníku* (prem. 1886) ze života na cerhonicím zámku a konečně malé drama *Sirotčí peníze* (1887) z časů třicetileté války.

Zároveň s tvorbou aktovek usiloval Stroupežnický i o rozsáhlejší dramatické útvary, avšak dlouho bez výraznějšího úspěchu. Po nezdařené komedii ze současného života *Triumfy vědy* (1884), historické tragédii *Velký*

sen (prem. 1884) o konfliktu mezi Václavem I. a Přemyslem Otakarem II. a po pompézní výpravné historické hře *Christoforo Colombo* (prem. 1886) našel se Stroupežnický podruhé teprve ve veselohře ze života soudobé jihočeské vesnice *Naši furianti* (1887). Zápětka sporu o jmenování ponocného poskytl autorovi prostor k uplatnění jeho schopností, které tkvěly především v realistické kresbě důvěrně mu známých typů venkovských lidí. Našimi furianty se Stroupežnický vlastně stal průkopníkem nové vlny realistického dramatu z vesnického prostředí, která potom na Národním divadle následovala (Preissová, Jirásek) a která vyvrcholila r. 1894 premiérou dramatu *Maryša* od bratří Mrštíků.

Dramatik Stroupežnický však směřoval výše než k pouhému obrazu života, jaký podal v *Našich furiantech*, a pokoušel se proto dále o skutečné drama ze současnosti. Velkou oblibu si získala jeho hra *Václav Hrobčický z Hrobčic* (prem. 1888) o dramatickém sporu mezi hrdým a nepoddajným sedlákem a konzervativním šlechticem po zrušení roboty r. 1848; autor však nedokázal tento konflikt vyřešit bez romantického klišé. Menší úspěch už měla hra *Vojtěch Žák, výtečník* (1890) o úpadku sedláka, který propadl politickému velikášství, i naturalisticky pojatá aktovka *Zkažená krev* (1891) o dědičnosti zlodějství. Teprve v poslední své hře *Na Valdštejnské šachtě* (1892) přiblížil se Stroupežnický poněkud svému cíli a vytvořil působivou tragédii idealisty, který ztroskotává na tvrdých materiálních zákonech života. Jeho hrdina profesor Stefanides ve snaze pomoci chudým horalům otevře doly, avšak dlouho marně hledá ztracenou rudnou žílu, až přijde o všechny svůj majetek a zpronevěří i jmění své sestry; zpráva o nalezení bohaté žíly ho zastihuje již ve stavu šílenství.

Jako prozaik se uplatnil Stroupežnický především v drobných humorních nebo žánrově realistických povídkách o příhodách a povahách prostých lidí (*Rozmarné historky*, 1879; *Z Prahy a venkova*, 1891).

Lotar Suchý

/ 1873 - 1959 /

Básník, překladatel a dramatik; v prvních dvou desetiletích 20. století autor divadelních her kriticky postihujících morální krize člověka v měšťácké společnosti.

Za gymnazijních studií v Přeborámi se Lotar Suchý (narozen 6. 5. 1873 v Turnově) sblížil se třemi žáky tohoto ústavu – K. Tomanem, H. Jelínkem a K. Sezimou – a spolu s nimi začal pronikat do literatury prvními básněmi; ještě v r. 1897 mu ve vzpomínce na tyto doby dedikoval Toman svou první sbírku *Pohádky krve*. Suchý studoval do r. 1893 na univerzitě